

بسمه تعالی
پردیس علوم رفتاری
گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی
طرح درس ترمی (Course)

نام درس: طراحی کتابخانه دیجیتال	مقطع تحصیلی: کارشناسی ■ کارشناسی ارشد □ دکتری □
Digital Library Design	
استاد درس: دکتر مهسا ترابی	نیمسال: اول ■ دوم □ سال تحصیلی: 1405-1406
Dr. Mahsa Torabi	
تعداد واحد: 2 نظری: 1 عملی: 1 روز تشکیل کلاس در هفته: شنبه (فرد) ساعت 10 - یکشنبه ساعت 2	پست الکترونیکی استاد: mahsatorabi515@gmail.com mahsatorabi@birjand.ac.ir
مدت زمان هر جلسه: 2 ساعت	شماره تماس استاد: -
آی‌دی استاد در شبکه‌های اجتماعی: mahsatorabi_official	آی‌دی استاد: -

هدف کلی درس:

- آشنایی دانشجویان با مفاهیم، استانداردها، ابزارها و مراحل طراحی، پیاده‌سازی و مدیریت کتابخانه‌های دیجیتال و توانمندسازی آنان در ایجاد یک کتابخانه دیجیتال کاربردی.

اهداف اختصاصی:

- آشنایی با مفاهیم و اجزای کتابخانه دیجیتال.
- شناخت فرایند دیجیتال‌سازی و سازماندهی منابع.
- آشنایی با فراداده و استانداردهای رایج (به‌ویژه Dublin Core).
- توانایی طراحی و پیاده‌سازی یک کتابخانه دیجیتال با استفاده از Omeka.
- آشنایی با اصول جستجو، بازیابی اطلاعات و طراحی رابط کاربری.
- آشنایی با مسائل حقوقی، امنیتی و کاربرد هوش مصنوعی در کتابخانه‌های دیجیتال.
- توانایی کار گروهی و ارائه یک پروژه عملی کتابخانه دیجیتال.

اطلاعات مربوط به جلسات کلاسی:

جلسه	مطالب جلسه	ملاحظات	تکلیف	تاریخ جلسه
------	------------	---------	-------	------------

1	- معرفی درس، مفهوم کتابخانه دیجیتال، تفاوت با کتابخانه سنتی، کتابخانه الکترونیکی و مخزن دیجیتال، معرفی نمونه‌های موفق	- معرفی پروژه و انتخاب موضوع هر گروه	انتخاب موضوع و جمع‌آوری ۲۰ منبع	1405-06-29
2	- معماری کتابخانه دیجیتال، اجزای اصلی (کاربر، محتوا، فراداده، موتور جستجو، رابط کاربری)، معرفی Omeka	- نصب XAMPP و Omeka، ایجاد اولین سایت	نصب موفق Omeka	1405-07-04
3	- انواع منابع دیجیتال (متن، تصویر، صوت، ویدئو)، فرمت‌های رایج (MP3, JPEG, TIFF, PDF, ...) و...	- تنظیمات اولیه Omeka، معرفی داشبورد، ایجاد اولین Collection	طراحی ساختار مجموعه‌ها	1405-07-05
4	- دیجیتال‌سازی منابع، اسکن، OCR، کیفیت تصویر، نام‌گذاری فایل‌ها	- ایجاد Collection و Sub-Collection، بارگذاری فایل‌ها	آماده‌سازی منابع دیجیتال	1405-07-12
5	- مفهوم Metadata، انواع فراداده (توصیفی، ساختاری، مدیریتی)، اهمیت فراداده	- آشنایی با Dublin Core و ورود اولین رکورد	ورود ۱۰ رکورد	1405-07-18
6	- استانداردهای فراداده (Dublin Core, METS, MODS, MARC21) و کاربرد هر یک	- تکمیل Dublin Core برای رکوردها	ورود ۲۰ رکورد	1405-07-19
7	- سازماندهی اطلاعات، نمایه‌سازی، کلیدواژه، سرعنوان موضوعی، طبقه‌بندی	- ویرایش رکوردها، Tags و Item Types	تکمیل فراداده	1405-07-26
8	- بازیابی اطلاعات، جستجوی ساده و پیشرفته، عوامل مؤثر بر کیفیت بازیابی	- آزمون جستجو و اصلاح فراداده	اصلاح داده‌ها	1405-08-02
9	- رابط کاربری (UI)، تجربه کاربری (UX)، اصول طراحی صفحات کتابخانه دیجیتال	- نصب Theme و سفارشی‌سازی ظاهر سایت	طراحی صفحه اصلی	1405-08-03
10	- ساختار وب‌سایت کتابخانه، منوها و ناوبری	- ایجاد صفحات About, Help و Contact	تکمیل صفحات سایت	1405-08-10
11	- افزونه‌ها (Plugins)، نقش آن‌ها در توسعه کتابخانه دیجیتال	- نصب و استفاده از افزونه‌های Simple Pages و CSV Import	نصب افزونه‌ها	1405-08-16
12	- آزمون میان‌ترم	-	-	1405-08-17
13	- ورود انبوه اطلاعات، مزایا و چالش‌ها	- وارد کردن رکوردها از طریق CSV	ورود گروهی اطلاعات	1405-08-24
14	- مدیریت کاربران، نقش‌ها و سطوح دسترسی	- تعریف کاربران و نقش‌ها	تعریف کاربران	1405-08-30
15	- حقوق مالکیت فکری، کپی‌رایت، مجوزهای Creative Commons، دسترسی آزاد	- تکمیل اطلاعات حقوقی رکوردها	بررسی وضعیت حقوقی منابع	1405-09-01
16	- قابلیت همکاری سیستم‌ها، OAI-PMH، تبادل فراداده، API	- آشنایی با تنظیمات OAI-PMH و API	مطالعه یک نمونه مخزن	1405-09-08
17	- نگهداری بلندمدت منابع دیجیتال، نسخه پشتیبان، امنیت و حفاظت از داده‌ها	- تهیه نسخه پشتیبان از سایت Backup پروژه	Backup پروژه	1405-09-14

1405-09-15	اصلاح پروژه	-ارزیابی پروژه‌های گروهی	18	-ارزیابی کتابخانه‌های دیجیتال، شاخص‌های کیفیت، قابلیت استفاده
1405-09-22	گزارش مقایسه	-مقایسه پروژه‌ها با نمونه‌های واقعی	19	-معرفی کتابخانه‌های دیجیتال مشهور جهان و ایران، تحلیل امکانات آن‌ها
1405-09-28	تولید فراداده با AI	-استفاده از ChatGPT یا Gemini برای تولید Metadata و توضیح منابع	20	-کاربرد هوش مصنوعی در کتابخانه‌های دیجیتال (OCR، تولید فراداده، خلاصه‌سازی، جستجوی معنایی)
1405-09-29	تکمیل پروژه	-بهبود پروژه با استفاده از ابزارهای AI	21	-روندهای آینده: کتابخانه‌های هوشمند، داده‌های پیوندی (Linked Data)، وب معنایی، RAG و دستیارهای هوشمند
1405-10-06	ارائه		22	-ارائه پروژه گروه‌ها
1405-10-12	ارائه		23	-ارائه پروژه گروه‌ها
1405-10-13	ارائه		24	-ارائه پروژه گروه‌ها

نرم‌افزارهای مورد نیاز:

-	XAMPP
-	Omeka Classic
-	ImageMagick
-	Adobe Scan/NAPS2

مقررات، تکالیف و انتظارات از دانشجو:

• هر دانشجو موظف است تمرینات و تکالیف محوله در طول ترم را با دقت و سر زمان مقرر پاسخ داده و برای استاد مربوطه ارسال کند. • دانشجویان موظفند در امتحان میان‌ترم و امتحان پایان‌ترم شرکت کنند. • غیبت بیش از حد مجاز (سه جلسه) باعث حذف درس دانشجویان عزیز خواهد شد. • دانشجویانی که در طول ترم غیبتی نداشته باشند، <u>نمره‌ی تشویقی</u> دریافت خواهند کرد.
--

ارزشیابی:

نحوه‌ی ارزشیابی	تکالیف: 15% فعالیت کلاسی: 5% پروژه: 35% امتحان میان‌ترم: 20% امتحان پایان‌ترم: 25% ملاحظات: -
نوع امتحان	نوع امتحان: تشریحی ■ کوتاه پاسخ □ تستی □ عملی ■ ملاحظات: -

International Textbook:

- **Designing and Building Integrated Digital Library Systems Guidelines - Bente Dahl Rathje and et al.**